

Lastevastane vaimne vägivald vajab seaduse tasemel paremini reguleerimist

25.02.2025 ettekanne Riigikogu Sotsiaalkomisjonile

MTÜ Lapsele Vanemad

Probleemi olemus, 1

Lastekaitseadus (LKS) § 24. Lapse väärkohtlemise keeld

- (1) Lapse hooletusse jätmine, lapse vaimne, emotsionaalne, kehaline ja seksuaalne väärkohtlemine, sealhulgas lapse alavääristamine, hirmutamine ja kehaline karistamine, samuti lapse karistamine mis tahes muul viisil, mis ohustab tema vaimset, emotsionaalset või füüsilist tervist, on keelatud.

VAIMSET JA EMOTSIONAALSET VÄÄRKOHTLEMIST EI KÄSITLETA EESTIS VÕRDVÄÄRSELT LASTE KEHALISE JA SEKSUAALSE VÄÄRKOHTLEMISEGA.

Vaimne ja emotsionaalne väärkohtlemine ei jäta silmaga nähtavaid märke, ent võib olla sama hävitava mõjuga kui muu vägivald. Ametkonnal puuduvad oskused ja motivatsioon selle probleemiga tegelemiseks.

Praegusel juhul teeb süsteem ohvrist tihtipeale veel suurema ohvri.

LKS § 29¹. Sotsiaalkindlustusameti meetmed seksuaalselt väärkoheldud lapse ja seksuaalselt väärkohtlevalt käituva lapse abistamiseks.

SAMASUGUST KÄSITLUST NAGU LKS § 29¹ ON VAJA KA VAIMSE JA EMOTSIONAALSE, s.h. VÕORANDAMISE, VÄÄRKOHTLEMISE JAOKS, ET LAPSED SAAKSID ABI. ILMSELT ON KA MUID LAHENDUSI.

Probleemi olemus, 2

WHO defineerib kuus lastevastase vägivalda vormi ja neli riskifaktorite kategooriat

6. ehk emotsionaalne ja psühholoogiline vägivald sisaldab lapse liikumisvabaduse piiramist, halvustamist, naeruvääristamist, ähvardusi ja alandamist, diskrimineerimist, eemale tõukamist jmt. mittefüüsilised vaenulikud tegevused.

Eestis on probleemi osaks probleemi olemuse mitte selgeks tegemine. Probleemi lahendamiseks pole uusi institutsioone vaja. Olemasolevad institutsioonid on vaja korralikult tööle panna: vaja on õigusselgust, tegevusjuhendeid ja täienduskoolitust.

SoM sammud on jõuetud, näitavad vähest omanditunnet ja olematut tegutsemistahet.

SoM uuringu (Lapse peresisese väärkohtlemise väljaselgitamine, 27.11.24 hange) fookus on suuresti WHO mõistes lastevastase vägivalda ühe riskifaktorite kategooria ühel konkreetsel riskil (kokkupuude vanemate jt pereliikmete vahelise vägivaldaga), mitte vägivaldal tervikuna!

Seadusemuudatus käivitaks mitmeosalise strateegia lastevastase vaimse vägivalla vastu võitlemisel

Seadusemuudatus ja tegevusraamistikud selle praktikas ellu viimiseks. Ühtne arusaam lastevastasest vaimsest vägivallast on hädavajalik.

Normide ja väärtushinnangute muutmine ühiskonnas (juurida vägivalda soodustavaid norme, toetada võrdset vanemlust). Ennetuse ja sekkumisloogikate välja kujundamine vaimse vägivalla korral.

Vägivalla ohvritele kiiresti abi osutavate (NB! olemasolevate mitte uute) institutsioonide toimima panek ning ligipääsu tagamine vajalikele teenustele. Oskusteabe import Eestisse. Ametite koostöö parandamine.

Lapsevanemate ja eeskostjate toetamine (a la koolituste pakkumine). Ametnik suunab vägivallatseja koolitusele.

Suurema sissetuleku ja parema majandusliku heaolu võimaluste loomine.

Haridusasutuste kaudu teadlikkuse tõstmine ja laste eluliste oskuste parendamine.

Meil on praegu olulisi elemente (a la KiVa programm), ent pole terviklikku strateegiat.

Suurem õigusselgus vähendab ametite koormust ning inimeste kulusid vaimsele tervisele.

SoM viitab peenhäälestussoovile, mitte lastevastase vaimse vägivalla probleemi lahendamisele.

Allikas: WHO [Violence against children](#)

Lapse vanemast võõrandamine lapse vaimse vägivalla ühe näitena, millega institutsioonid põruvad, 1

MTÜ Lapsele Vanemad on võõrandamise teemale aastaid edutult tähelepanu juhtinud (ümarlauad, võrdse vanemluse konverents jt). 03.10.24 ümarlaud oli nõ. täismajale, ametnike valdav seisukoht võõrandamise küsimuses – **probleem on tõsine, tegevusjuhendid sellega tegelemiseks hädavajalikud.**

Lastega vahetult töötavad ametnikud (lastekaitse) arvavad ühtmoodi, vastutav minister aga risti vastupidi!

Lapsed kardavad kolle, sest irratsionaalsed hirmud on laste elu paratamatu osa.

Lapse võõrandamisel teeb (tihti lahkumineku käigus) üks vanem teisest vanemast lapsele kolli.

Lapse tahe ei ole enam vaba ja sõltumatu, ta hakkab koll-vanemat põhjendamatul tõrjuma.

LAPSE PANTVANGI VÕTMINE ÜHE VANEMA POOLT KUI VAIMNE VÄGIVALD PEAB KEELUSTATAMA.

Lapse võõrandamise intriig – ametite poole abi järele pöörduv võõrandatud/võõrandatav vanem peab tõestama, et ta pole koll. Klassikaline juhtum – pealiskaudne ametnik peab lapsevanema tõrjumise põhjuseks tema vanemlike oskuste defitsiiti, süvenemata asja vastuoludesse ja manipulatsioon jääb avastamata. Laps põlistatakse vägivaldse vanema hoolde, kahjustades last ja võõrandatavat vanemat.

Rahvaalgatus oli üks samm meie pikal teekonnal. Rahvaalgatuse käigus on ka meie arusaamad selgemaks muutunud. Meie seisukoht reformi hädavajalikkuses on veelgi kindlamaks muutunud.

Lapse vanemast võõrandamine lapse vaimse vägivalga ühe näitena, millega institutsioonid põruvad, 2

Teaduslik definitsioon: Laps aktiivselt väldib (*avoid*), osutab vastupanu (*resist*) või keeldub (*refuse*) suhtest võõrandatava vanemaga. Eelnevalt oli lapse ja vanema suhe terve ja toimiv. Last ei jäetud unarusse ega väärkoheldud mingil viisil. Võõrandav lapsevanem rakendab võõrandamise strateegiaid ja vastavad tundemärgid on ka lapse käitumises. (1)

Eelviidatud 5 faktori raamistik sätestab tegevuste kogumi, mis pole lapse seisukohast heavanemlikud. Raamistik defineerib seega emotsionaalse ja psühholoogilise vägivalga lapse suhtes.

Eestis puudub kohtunikel, lastekaitsetel, pereterapeutidel, -lepitajatel, lasteabiliinil jne ühtne arusaam heavanemlikust standardist. Abi andmine lapsele sõltub ametniku suvast ja muljest.

Ametnike seisukohtade kujunemine pole tihti jälgitav, tekitades lõputuid vaidluseid vanemate ja ametnike vahel.

Lapse parim huvi vajab meie ühiskonnas senisest palju sügavamat lahti mõtestamist ja praktikasse rakendamist. Meil on vaja selgeid tegevusraamistikke koos põhjalike tegevusjuhistega. Vaimse tervise osas peavad otsustama pädevad spetsialistid.

Suurbritannia näide ilmestab, et meie kohtusüsteem hindab lapse parimat huvi heal juhul lapsekingades

Suurbritannias põhjalik algoritm (1), mille alusel käsitletakse olukorda, kus laps vanemat tõrjub.

Heavenemliku käitumise raamistik on seal paigas

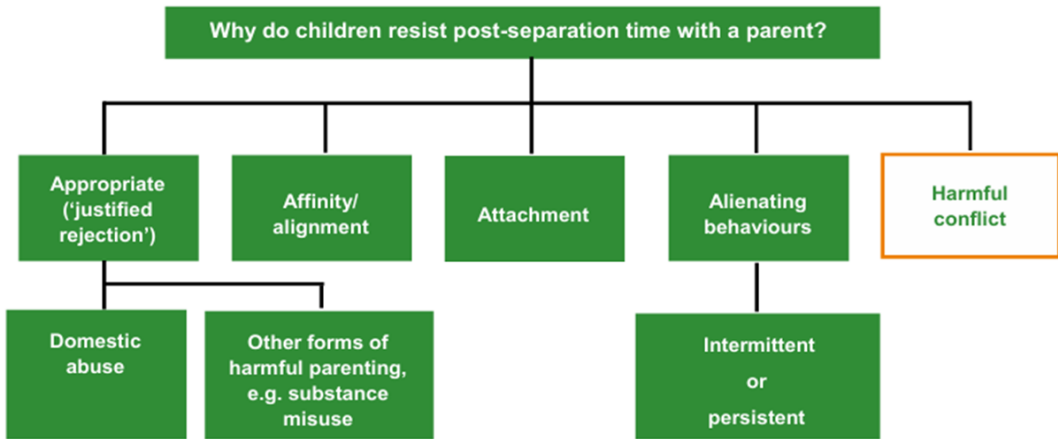
Põhjalikud tegevusjuhendid vähendavad ametkonna suva ja mitte midagi tegemist.

Meil otsustamine läbibpaistmatu, toimub pelgalt mulje, mitte tegevusjuhendite põhjal.

Eestis vaatab üks kohtulahend samadele asjaoludele ühtviisi, teine risti vastupidi.

Assess the reasons for a child resisting or refusing time with a parent or carer

- Resistance or refusal by the child may occur for a range of reasons. Perhaps the child has been harmed by the parent or is frightened of them (**known as 'appropriate justified rejection'**). There may be reasons to do with the child's active choices about how they want to live their life, or perhaps they have been affected by alienating behaviour by the other parent.
- The reasons for child refusal/resistance can be categorised as **the four As: appropriate justified rejection, alignment/affinity, attachment, or alienating behaviours** (Fidler, Bala & Saini, 2013), as set out below.

(1) Allikas: [Childrens-resistance-or-refusal-to-spending-time-a-parent-guide \(2\).pdf](#)

Ministriumite koostööd pärsib tööjaotuse segadus

Justiitsministeeriumi 06.02.2025 vastus MTÜle Lapsele Vanemad: „Vanemast võõrandamise teema on äärmiselt tundlik teema, mille defineerimisel puudub ühtne käsitlus ka teaduskirjanduses ning eraldi seda meie õiguses reguleeritud ei ole. Tegemist on vaimse vägivalla ühe vormiga, mis on kompleksne ja mida on väga keeruline tõendada, võrreldes füüsilise vägivallaga, millest jäävad silmaga nähtavad tõendid. **See on peamiselt lastekaitse valdkonna küsimus, mille poliitikakujundamine ja korraldus kuulub Sotsiaalministeeriumi vastutusalasse.**“

Sotsiaalministeeriumi lastekaitsepoliitika juht Helen Jõks (1): „Lastekaitseseadus sätestab lapse üldise väärkohtlemise keelu, mille hulka kuulub ka lapse vaimne ja emotsionaalne väärkohtlemine. Seda, milline käitumine on käsitletav lapse huvide kahjustamisena, kuidas seda tõendada, millised tagajärjed sellel last kahjustavalt käitunud vanema jaoks on ja milline on parim viis lapse ja vanema suhet taastada, **otsustab igakordselt vastavat avaldust menetlev kohus**“

Meie mure: vaidlevad vanemad ei ole ühele lapsele hea, **vaidlevad ministriumid ei ole tuhandetele lastele hea.** NOKK KINNI, SABA LAHTI OLUKORD ...

NB! Süsteemi suutmatus tegeleda peresisese vägivalla probleemidega ei tohiks saada takistuseks lapse võõrandamise teemaga edasi liikumisel.

Seaduste/tegevusraamistike muudatusettepanekud

LKS § 29². Sotsiaalkindlustusameti meetmed vaimselt/emotsionaalselt väärkoheldud või vaimsele/emotsionaalsele väärkohtlemisele viitavate tunnustega lapse aitamiseks

PKS § 143 lg (2) Vanem peab hoiduma tegevusest, mis kahjustab lapse suhet teise vanemaga või raskendab lapse kasvatamist. Sama säte kehtib, kui last hooldab ja kasvatab muu isik.

(2¹) Vanemate lahuselu korral lepivad vanemad kokku lahuselava vanema ja lapse suhtlemises. Vanemate vaidluse puhul määrab vanema ja lapse suhtlemise korra vanema nõudel kohus.

(2²) Kui vanemad ei saa lahuselava lapse suhtlemises kokkuleppele, siis kehtib kuni kohtu poolt määratud suhtlemise korra jõustumiseni põhimõte, et mõlemal vanemal on võrdne õigus ja kohustus lapsega suhelda.

(2³) Lapse suhte kahjustamiseks teise vanemaga loetakse näiteks järgmisi tegevusi: (vt järgmised 2 slaidi)

§ 137. Ühise hooldusõiguse lõpetamine

(4) Kui vanem rikub PKS § 143 lg (2) nimetatud keeldu ja kahjustab lapse suhet teise vanemaga, arvestab kohus seda asjaolu ühise hooldusõiguse lõpetamise korral selle vanema kahjuks

Lisaks eeltoodule on vaja tegevusraamistikku/tegevusjuhendeid nende seaduste elluviimiseks

NB! Süsteemi suutmatus tegeleda peresisese vägivalla probleemidega ei tohiks saada takistuseks lapse võõrandamise teemaga edasi liikumisel.

Vanem hoidub tegevusest, mis kahjustab lapse suhte teise vanemaga või raskendab lapse kasvatamist, 1

Kooselav vanem räägib lahuselavast vanemast lapsele halvasti

Kooselav vanem piirab lapse kokkusaamist lahuselava vanemaga

Kooselav vanem takistab lapse suhtlemist lahuselava vanemaga ja sekkub suhtlemisse

Kooselav vanem sekkub sümboli tähtsusega esemete jms kaudu, suurendab lapse psühholoogilist ja emotsionaalset distantsi lahuselavast vanemast

Kooselav vanem karistab last armastusest ja kiitusest ilma jätmisega

Kooselav vanem selgitab lapsele, et lahuselav vanem ei armasta last

Kooselav vanem võimaldab lapsel/sunnib last valima vanemate vahel

Kooselav vanem loob lapsele väärarusaama justkui lahuselav vanem on ohtlik

Kooselav vanem pühendab last isiklikesse ja privaatsetesse täiskasvanute teemadesse

Vanem hoidub tegevusest, mis kahjustab lapse suhteid teise vanemaga või raskendab lapse kasvatamist, 2

Kooselav vanem avaldab lapsele survet, mistõttu hakkab laps võõrandatavat vanemat tagasi lükkama

Kooselav vanem palub lapsel lahuselava vanema taga luurata

Kooselav vanem palub lapsel saladusi hoida

Kooselav vanem räägib lapsega teisest vanemast, kasutades teise vanema nime (senise emme/issi/ema/isa asemel)

Kooselav vanem käsib lapsel pöörduda kasuvanema poole kasutades ema/isa

Kooselav vanem jätab enda teada olulised lapse tervise-, haridus- või muud andmed, ametlikus dokumentatsioonis jätab teise vanema nime lisamata

Kooselav vanem muudab lapse nime lapse sideme nõrgendamise eesmärgil lahuselava vanemaga

Kooselav vanem kultiveerib lapse sõltuvussuhet temast

Täname kuulamast!

www.lapselevanemad.ee

MTÜ Lapsele Vanemad andmed

E-mail: info@lapselevanemad.ee

Registrikood: 80413226

<https://www.facebook.com/LapseleVanemad>

<https://www.youtube.com/channel/UCXi2fCM6mkt9YmMvrgPlcHw>

<https://www.instagram.com/lapselevanemad/>

MTÜ Lapsele Vanemad tutvustus, 1

Kes me oleme?

Lapsele Vanemad MTÜ on heategevuslik organisatsioon, mis on tegutsenud aastast 2017. Meie peaaegu 100-liikmeline ühing soovib ellu viia ühiskondlikke muutusi, mis toetaks lapse heaolu nii koos kui ka lahus elavate vanemate korral.

Soovime, et lahus lapsevanemad teeksid koostööd elukorralduse saavutamise nimel, kus lapse kasvatamises ja ülalpidamises osaleksid maksimaalselt mõlemad vanemad.

Meie eesmärk

Lapsele vanemad MTÜ eesmärgiks on kaitsta lapse õigust mõlemale vanemale* lahus elavate vanemate puhul.

MTÜ Lapsele Vanemad tutvustus, 2

Meie põhimõtted

Lapsele on olulised ja vajalikud mõlemad vanemad.

Põhi- ja kõrvalvanema rolli ühtsustamine ühiskonnas.

Rõhk on suunatud konstruktiivsele.

"Vanematel on oma laste suhtes võrdsed õigused ja kohustused"
Perekonnaseadus § 116 lg 1

Sooneutraalsus on prioriteet.

Mõlemad vanemad peavad saama osaleda lapse elus sisuliselt.

Meie vastused rahvaalgatuse kriitikule, 1

Eestis (sarnaselt teiste riikidega) tõstab pead lapse võõrandamise temaatika eitamine omakasupüüdlikel motiividel. Eesmärk-pühendab-abinõu nimel ollakse valmis avalikkust eksitama.

Me laseme eelretsenseeritud teaduskirjandusel rääkida iseenda eest. Lapse võõrandamine on kiiresti varajasse küpsusfaasi jõudnud teadusharu, mille praktikasse jõudmine võtab aega. Ka kliima muutuse skeptikud lükkasid vajalikke muutuseid pikalt edasi.

Uuele teadusharule omaselt levitatakse ka lapse võõrandamise kohta palju eksitavaid väiteid. Teadus astub libateadusele vastu, koostades vaevaldete leviku pidurdamiseks teadusartikleid ja ülevaateid (1) (2)

Nr. 1 müüt lapse võõrandamise kohta Eestis: Lapse võõrandamine on väärdkontseptsioon, mille koht on prügikastis.

Meie vastus: Top-100 eelretsenseeritud teadusartiklit lapse võõrandamise teemal. (3) Välja kujunenud teaduslik konsensus muutub järjest tugevamaks. Asjakohaseid sõltumatuid ülevaateid leiab rohkesti. (4)

(1) Allikas: [PASG — Scholarly rumors: Citation analysis of vast misinformation regarding parental alienation theory](#)

(2) Allikas: [Statement-GARIPA.pdf](#)

(3) Allikas: [PASG — Top 100 Peer-Reviewed Articles](#)

(4) Allikas: [chap-5130249.pdf](#)

Meie vastused rahvaalgatuse kriitikule, 2

Viited Eesti meedias ÜRO eriraportööri töödokumendile, mis nimetab võõrandamist pseudokontseptsiooniks

Meie vastus: Teadlaskond tegi faktivigadest ja eksitavatest hinnangutest kubiseva dokumendi maatasa. (1)

Viited Eesti meedias, et ICD-11 ja DSM-5 ei määratle lapse võõrandamist, siis järelikult pole seda olemas.

Meie vastus: Lapse võõrandamise käsitlemine haigusliku sündroomina on eraldiseisev teema, mis ei välista ühe vanema poolt lapse hoiakute mõjutamist teise vanema suhtes. (2)

Lapse võõrandamine ehk ühest vanemast kolli tegemine on eluline tõsiasi, millega ametivõimud peavad toime tulema. Ühiskonnas on vaja selgemaid piirjooni, mis on/ei ole heavanemlik käitumine. Lapse võõrandamise raamistik määratleb heavanemlikkuse: a la üks vanem ei räägi teisest vanemast lapsele halvasti, ei piira lapse kontakti teise vanemaga, ei takista lapse suhtlemist teise vanemaga jne.

Meie mured: SoM ei tugine teaduskirjandusele, joondudes avalikkuses häälekamate huvigruppide järgi. SoMi 'Lapse peresisese väärkohtlemise väljaselgitamise' uuringus on null viidet eelretsenseeritud teadusartiklitele võõrandamise teemal!

Palume poliitikute vastust: Miks Eesti poliitikakujundus pole teaduspõhine?

(1) Allikas: [PASG — An Analysis of the Report by the Special Rapporteur on Violence against Women and Girls](#)

(2) Allikas: [PASG – Draft of the Proposal for Parental Alienation Relational Problem to be Added to DSM-5-TR.](#)